

СРПСКО ВОЈВОДСТВО

*Игор Ивановић
22. 3. 2010.*

Када је још у раној „трудноћи“ Устава из 1974. године група интелектуалаца, углавном правника, подигла глас против овог злог „порођаја“, Јосип Броз је био жив и такорећи потпуно здрав. У његовој једнопартијској и неслободној јавности, њихов усамљени вапај за државну будућност Србије је био попут шапата у олујној грмљавини ноћи. Безидејна и хипнотисана гомила, на челу са Савезом комуниста Србије, славила је рођење свог новог државног „мезимчета“. Наздрављајући, скоро нико није знао ко је историјски отац овог уставног Франкенштајна и само су ретки наслутили његову праву природу. Није честито прошла ни деценија и по, а у души Србије је због тога пукао „чир“ и њен гнев се пролио улицама. Тада је у бесу и буци (како то увек бива!) рођен један други сатрапски режим, који је и поред често добрих намера, убележен као недорастао пред државним и демократским изазовима судњег времена. Зато је неславно изгорео у октобарској обавештајној револуцији, остављајући иза себе гараж пропасти и пепео издаје. Србија је закорачила у Ново доба, наивно верујући да су сви њени крупнији историјски неспоразуми са Западом изглађени и да се српски брод овим измирењем коначно отиснуо ка својој рајској земљи. Овога пута није честито прошла ни пуна деценија, да би сваком мислећем човеку постало јасно како смо уместо краја одисејског лутања доспели на почетак нове балканске драме. Запад је само наставио историјски план на истом месту на коме су појединачно некада његове водеће силе застале. Зато се данас, унутар наше државе, многе појаве огледају у искривљеним огледалима из периода „меког комунизма“. Исти комесари и њихова деца из отетих дедињских вила у улози страних добрих слуга и домаћих злих господара. Овога пута „порађају“ мали устав из '74., у виду новог Статута Војводине и медијском артиљеријом затрпавају наше парче слободног неба у покушају да нас убеди како је Статут директно у складу са Уставом Србије и њеним државним интересима. Ангажују и неке окупиране интелектуалце, попут Слободана Вучетића, да у јавности подрже Статут. Наравно, никако писаном правничком аргументацијом (како је једино могуће за уставоправну материју оваквог значаја!), већ површним изјавама како је "Статут у складу са Уставом", које ургентно и некритички преносе сви окупирани медији на челу са Блицом и Б-92. И

опет, као и те несрећне седамдесет и неке, исти интелектуалци који су се побунили против тадашњег Устава, сада дижу глас против овог војвођанског Статута. Уз друге водеће стручњаке из уставноправне области пишу петиције јавности и жалбе Уставном суду, образлажући на папиру сваки члан, сваку реченицу, свако неуставно слово у Статуту. Принципијелно раде исто што су радили и пре три и по деценије. И имају скоро исте противнике као и тада; ако не исте очеве, онда бар њихову крвну и идеолошку децу. Једном речју, све је толико слично да чак и најнаивнијима постаје јасно: немогуће да је само пука случајност у питању.

Кратка историја Војводине

Термин "Војводина" први пут долази у нашу писану јавност 1848. године, када се у Сремским Карловцима окупља група угледних и мислећих Срба. Они тог 15. маја захтевају од Бечког двора формирање "Србског Војводства" или "Србске Војводине", као облика националне и културне аутономије српског народа на челу са војводом Шупљикцем. Дакле, од самог почетка је кристално јасно да је реч о српском националном пројекту унутар аустријског, односно Аустроугарског царства. Током своје дуге и славне историје Аустријска (Хабзбуршка) монархија је, уз благослов Свете столице, све до свог распада често носила барјак "апостолске државе". Тај барјак ће Ватикан кроз историју, сходно односу моћи и богатства, предавати у руке како Наполеонове Француске, тако и уједињене Немачке, да би данас завршио у гвозденим шакама САД (о чему ће бити нешто више речи у даљем тексту). Значи да више није чак ни битно да апостолска држава буде претежно римокатоличке вере и традиције, већ да буде на врху светске пирамиде моћи и да је на истом интересном курсу са Ватиканом. Таква држава тада Папи незванично признаје улогу "духовног оца западног хришћанства", а ватикански бискупи постају иза завесе битни играчи на политичкој и историјској позорници. Овакви невидљиви и веома чврсти савези враћају римску курију на трон утицаја, док апостолској држави дају могућност контроле значајног броја верника, и што је за њу још битније, дају јој, под плаштом новог духовног консензуса, огроман геостратешки утицај. У јеку забрињавајуће индивидуалне дехристијанизације западне културе и у време њеног видљивог опадања моћи, покушај обнове духовног консензуса је покушај спасавања нематеријалне суштине као контрапункта аномаличном претварању свега у робу.

Аустријско царство се током своје историје суочавало са губицима територија на европском северозападу и покушајима компензација на европском југоистоку. За ово друго су често имали подршку оних великих сила које су им одузимале делове територија на северозападу, што чини и суштину доктрине Чезара Балба. Али сужавањем на северозападу и ширењем на југоистоку, Царство се суочава са сталним захтевима негерманских народа, прво за аутономијама, а онда и за вишестепеним државним уређењем. Тако мађарски народ у једном тренутку постаје конститутиван и држава мења назив у Аустроугарска. У исто време постоји веома снажан словенски покрет за формирањем трећег, словенског конститутивног ентитета у царству. Али покрет од 15. маја 1848. године из Сремских Карловаца и његов захтев за "Србском Војводином" је искључиво, како и сам назив говори,

српски национални и културни пројекат. Тако су и сам назив Војводина, као и захтев за аутономијом, базично и логично саставни део напредовања идеје Слободе и Државе код Срба. Деценијама су српски национални прваци из Војводине сањали снове о независној српској држави и чинили темеље те грађевине. Њихови захтеви за аутономијом у оквиру бечког Царства су били теоријски максимални захтеви у оквиру постојећих историјских околности. Српски народ је у тој апостолској држави увек страховао за свој биолошки опстанак и очување сопственог идентитета због несхватљиве верске нетолеранције католичке власти и католичке већине. Тек се формирањем сопствене државе тај страх ублажио, бар унутар њених граница. Тада и престаје логична потреба за постојањем аутономије Војводине, јер су идеја Слободе и Државе код српског народа нашли своје отелотворење у једном. Данас у свету постоје аутономије углавном на верској или етничкој основи. У случају Војводине не постоје такви разлози. Усамљени су случајеви да постоје посебни аутономни статуси неких територија као што је Баварска унутар Републике Немачке. Али, Немачка је масивна и снажна држава по свим параметрима и Баварска има, поред католичког становништва унутар махом лутеранске Немачке, и веома богату државотворну традицију. Војводина је далеко од тога, има већинско српско становништво и представља део српске националне идеје. Чему онда аутономија, ако она није у српском националном и државном интересу?

За посматрање савремених догађаја из правога угла неопходно је враћање у историјску ризницу, да би се тако разјаснила права природа многих појмова који су данас некритички постали доминантни и за које је и сама помисао о сумњи у њихове добре намере постала јерес. Тако је данас света реч постала термин "регион", као и све што циљно и колатерално иде уз ову новогворну мантру. Али од очију и ушију широке јавности затамњена је молекуларна суштина овог новокомпонованог термина, чије значајно историјско утемељење почива од пре више од једног века. Године 1891., Папа издаје енциклику "Рерум новарум" у којој се залаже за Италију као скуп региона, насупрот тежњи гарибалдијеваца који Италију виде као централизовану монархију. Намера Свете столице је јасна, њена моћ је у самом срцу католичке територије битно умањена уколико је држава централизована са јаким монархом на челу. Зато се залаже за регионализацију у којој централна државна моћ слаби, јер је држава замишљена као скуп приближно једнаких и прилично аутономних региона, па је врхунски ауторитет Папе поред духовних, неопходан и у скоро свим световним питањима, да би био централна кохезиона сила такве регионалне конфедерације. У овом историјском циклусу Ватикан губи битку, Италија као и скоро све европске државе постаје централизована и продемократска монархија, али стратешко поље промишљања римокатоличког вођства је увек много дуже од једне историјске епизоде. Од тада Ватикан води, више подземном него видљивом дипломатијом, непрестану борбу за "регионализацију" као вид разводњавања државне моћи и утицаја. Где год се укаже прилика, није чак битно ни да ли је држава претежно католичка. Таква пракса има за циљ да стрпљиво и неприметно кроз време Папа постане једини снажан духовни ауторитет у равнотежи политички слабих и економски просперитетних региона. Своје намере Света столица потврђује читав век касније када Папа Војтила издаје

нову енциклику "Центесимо ано" са истим порукама. Текст је потпуно усаглашен са, у широј јавности добро познатом, Карнеџијевом задужбином, чији су прваци били Медлин Олбрајт, Ричард Холбрук, Шефер и Абрамовиц. Очигледно је на основу ових непобитних историјских факата да у новијој историји постоји јасна и свеобухватна политичка сагласност између САД-а и Ватикана, дакле наизглед противречан савез између највеће светске војне силе и најутицајније светске верске империје. Како је то могуће?

Развојем технологије у преносу информација и нарочито брзом експанзијом интернета као суштински демократског медија, многи невидљиви и брижно прикривани историјски савези постају приступачни јавности, неупоредиво брже него што је то било у целокупној прошлости. Тако сада недвосмислено знамо да су од 1968. до 1983. године (пуних петнаест година!) трајали тајни преговори између САД-а и Ватикана на тему даљег уређења света, нарочито ширег европског простора. Циљ је био да се разреше многа спорна питања и направи заједничка платформа за деловање у будућности. Тако је Ватикан одустао од праксе ниподаштавања масонерије и јавно је скинуо анатему са овог езотеричног покрета, који је дубоко уткан у историју и саму суштину моћи САД-а. Многи римокатолички свештеници тада улазе у масонске ложе, нарочито на нижим нивоима. Ватикан тада прихвата и многе друге демократске мантре против којих се кроз дугу историју борио, а за узврат добија прилику да уз САД постане невидљиви креатор Новог светског поретка. Ове деценијуипо дуге преговоре води у име Ватикана Фрањо Шепер, префект конгрегације у Риму и ранији загребачки надбискуп, а у име САД преговоре води аустријско-немачка масонерија, конкретно Курт Бареш, велики мајстор велике аустријске ложе. Као симболички датум коначног договора и стварања нове Свете Ајилансе можемо узети 7. јун 1982. године, када се у приватној папској библиотеци тајно састају папа Војтила и тадашњи председник САД Роналд Реган. Папа постаје духовни отац западног хришћанства, а САД постаје апостолска држава у новој светској мисији освајања света. Разговору присуствује и саветник Председника САД Ричард Ален, који изјављује да је успешно окончан "највећи тајни састанак свих времена". Тада се потврђује "регионализација" као суштински интерес ове две светске империје, ватикански интерес је повратак духовне моћи у расцепканим деловима држава, а амерички лежи у овој духовној потпори за неоимперијализам кроз форму Новог светског поретка. Тако америчка спољнополитичка доктрина о "равнотежи слабих" изнад којих су само САД као несумњиви суверен, заокружује и свој идеолошки смисао.

Пројекат одмах подржавају многи европски католички интелектуалци, спуштају га на територијални ниво, свако по свом локалитету, водећи само рачуна о интересима римокатоличке курије. Тако аустријски интелектуалци Арнолд Зупан и Ерхард Бусек састављају пројекат "Заједница држава средње Европе" као систем сродних СРЕДЊОЕВРОПСКИХ КУЛТУРА, које се базирају на више-језичности, добросуседству, мултикултуралности и обавезном укидању националних ознака, аутохтоних националних традиција и привилегија. Двојица поменутих интелектуалаца су након уласка Аустрије у ЕУ морала (као и многи други) да се

званично одрекну претходне доктрине о повратку Аустријске царске моћи. Али су зато кроз регионализају пронашли нови пут остварења претходних снова. Овога пута мање агресиван и скоро невидљив, али истим координатама означен. Региони би требали да знатно смање утицај матичних држава и да што више неутралишу аутохтоне народе у сопственим државама. Заправо да пониште важећи европски концепт нација-држава и да од нација које су до сада биле јединство језика направе сурогат нација као јединства културе. Тако би се стварала једна нова експериментална подручја у којим би најважнији циљ био генерисање нове пограничне и блендерски измешане културе. Овакав пројекат је и у интересу великих европских сила попут Немачке, јер оне због огромне сопствене моћи и генетске дисциплине, сличне експерименте неће толерисати унутар својих граница. Са друге стране веома радо ће подржавати и финансирати такве пројекте у slabим и сиромашним државама, нарочито у њиховом окружењу. Тако ће размекшати границе које им спутавају ширење економске и политичке моћи и извозити сопствени културни образац у циљу меке окупације других култура. Зато није случајно да почетком деведесетих управо из католичке Баварске, из њене економске и културне престонице Минхена, настаје пројекат "Друштва југоисточне Европе" о Војводини као "еврорегиону". По њиховој замисли овај експериментални регион би поред територије садашње АП Војводине садржао још 3 жупаније југоисточне Мађарске и 4 румунска округа. Имао би око 5,2 милиона становника и чинио би експерименталну државу-регију као показни пројекат будућег европског уређења. У таквом региону доминантна улога је предвиђена за католичко становништво, а Папа је духовни отац такве новокомпоноване и до бесвести разводњене параевропске културе.

Сада је и слепом видљиво да је читав реторички и појмовни корпус око аутономије Војводине, којим смо рафално обасути путем медија и који је уграђен у текст новог војвођанског Статута, у ствари континуитет политичке борбе на овом подручју у последња, скоро, два века. Јасно је и да сви кључни термини (добросуседство, еврорегион, вишејезичност, мултикултуралност, интеграције, војвођанска посебност) нису производ никакве нове и универзалне европске систематизације, већ су кукавичија јаја из старих рецепата. Њихов настанак и њихова права природа постају јасни само кроз познавање повесних чињеница и кроз разумевање филозофије историје. Разумљиво је и зашто све тако неодољиво подсећа на догађаје из средине седамдесетих година прошлог века.

Културни рат као одговор

Из свега је кристално јасно да је Војводина замишљена као експериментално подручје за увођење хибридне културе која би, временом, породила хибридну војвођанску нацију или би бар произвела њену велику посебност у односу на матични српски народ. Крајем осамдесетих година, српски народ је кроз такозвану јогурт-револуцију у Војводини већ дао свој одговор на такву замисао. Али овакве битке се воде деценијама, понекад и кроз читав век, и да би се обезбедио повољан историјски исход неопходна је јасна национална стратегија и гвоздена дисциплина у њеној реализацији. Ова стратегија настаје најчешће као производ политичке

елите, јер је логично да само она има путем власти такву моћ, да је у стању да утиче на поменуте пројекте и процесе. Ређе, таква стратегија настаје из самог друштва, односно од стране народне интелигенције. Ми, нажалост, имамо политичку елиту која није у стању да гледа унапред дуже од једне недеље и чије је образовање испод националног просека. Наша политичка елита (читај власт!) је вољно или из нехата у рукама страних обавештајних служби, ендемски је корумпирана и често је ближа вратима издаје него бедемима државних интереса. Зато од ње не можемо очекивати националну стратегију за Војводину. Такав подухват мора настати као теоријска и практична делатност независних интелектуалаца и сродних националних удружења. То исто су знали и осећали интелектуалци који су се побунили средином седамдесетих година прошлог века против тадашњег Устава, у сличној атмосфери живимо данас. Битка за Војводину је пресудни историјски тест за српски народ и од њеног исхода ће зависити његова даља судбина: победа би значила стабилизацију и очување, пораз би водио до амбиса безначаја и нестајања. Она се неће водити на бојном пољу и бојевом муницијом, водиће се кроз културни простор и писаним речима. Доношењем Статута отпочео је културни рат у Војводини и наша заветна обавеза је победа у њему. Иако термин "културни рат" изворно потиче од именице "култура", а историјски још из времена Бизмарка, за његово разумевање и правилно лоцирање подручја борбе неопходно је да ову кованицу разумемо на савремени, много комплекснији начин. Тако, поред елитистичке уметности и институција за њену подршку, под речју "култура" подразумевамо и много, много шире: традицију, писмо, обичајност, популарну (масовну) културу, економију, религију, исхрану, спорт...једном речју све оно што чини српски национални ИДЕНТИТЕТ! Уколико овај изворни културни идентитет наметнемо као најјачи културни образац на сваком педљу територије данашње АП Војводине и ако га очувамо као национални духовни консензус, сва је прилика да ће од "војвођанске посебности и културе" остати само оно што и треба да буде: блага етничка специфичност унутар наше народне културе. Подразумева се да културе осталих народа који живе у Војводини морају остати заштићене у изворном облику уз помоћ наше државе, која мора законски и организационо да чува њихове културне аутономије. То је једини прави начин очувања културног богатства Војводине, њене мултинационалности и добросуседства. Никако кроз вештачки војвођански идентитет, а на штету српског народа.

Да би се остварила помињана стратегија одбране националног идентитета у Војводини (која би требала да представља утврђење у културном рату) неопходно је да српска национална интелигенција учини први, одлучујући корак. Његов смер је окренут ка самопрекорачењу, односно ка победи против сопствене апатије, безнађа и очаја. Време ја да национална интелигенција напусти, толико дуго чуване, позиције мазохистичког вапаја и да са новим оптимизмом крене на терен. Ништа није готово и ништа није изгубљено, битка је тек отпочела. Тек у блату и прабини терена, тек у зноју сопственог лица, српска национална идеја пуним смислом снабдева наше животе. Војводина је практично део Београда, она је и географски и културно једна целина са Београдом, у њој живи око 70 % српског становништва које има веома снажну традицију чувања српског националног

идентитета, и то у туђим државама. Како је онда могуће да се данас апокалиптички сагледавају ствари из београдских салона и кабинета? Зашто је кукњава постала савремени национални одговор на реалне историјске изазове? Како је могуће очекивати победу у културном рату када још у „свлачионици“ себе проглашавамо губитницима? Која је то још битка у историји добијена академским комформизмом? Када ће се појавити неки нови Светозар Милетић који ће бити спреман да иде до краја и који ће "између бола и ништавила бирати бол"?

Након постављања националне стратегије за одбрану српског идентитета у Војводини и снабдевена новом храброшћу која ће се потврђивати на терену, национална интелигенција мора још много тога преиспитати у самој престоници. Овако организована Србија, у којој се сав значај, моћ и новац сливају у њен главни град, више подсећа на пројекат „београдског пашалука“ него што је то било која велика сила спроводила кроз историју. Таквом саможивом политиком и таквом себичном расподелом од стране Београда, рађају се опасни и, нажалост, оправдани анимозитети широм Србије који су усмерени ка престоници. Али се под плаштом ове често оправдане аргумензације о нужној брзој и бољој прерасподели комплетних државних ресурса, понекад крију и подмукле намере о стварању парламентарних творевина на нашој територији. У случају војвођанског Статута могу се препознати такве намере. И докле год је Србија овако асиметрично уређена- новац и моћ у Београду, а по Србији практично ништа- дотле су аргументација и популарност ових, у основи сепаратистичких порука у Војводини, у процесу јачања. Зато из саме престонице, из срца Београда, мора хитно кренути иницијатива за патриотском децентрализацијом (деконцентрацијом) државне управе, многих државних институција и културних манифестација. Конкретно, то значи да би се из Београда ТРЕБАЛО ИСЕЛИТИ много тога што не мора нужно да буде у њему, и да се затим то исто, плански уравнотежено, пребаци широм Србије. Србија је мала држава и јасно је да чак и пола министарстава не мора да буде у престоници. Лако и брзо би се стизало до Београда на неке седнице и обавезе које су тамо фиксирани, не би се изгубило на ефикасности Владе. Али замислимо, с друге стране, шта би за Крагујевац значило да се тамо нађе Министарство правде (због Сретењског устава из 1835. г.), а за Ниш Министарство туризма и угоститељства и рецимо Генералштаб! Шта би за Зрењанин значило Министарство пољопривреде, а за Нови Сад стално место потпредседника Владе Србије! Шта би за Врање значило да се реорганизовано Удружење књижевника и Национални савет за књигу пребаци тамо (због Борине родне куће), за Шид да добије, рецимо, седиште Националног савета за сликарство (због Саве Шумановића), а да у Сремској Митровици, на пример, буде адреса Националног савета за археологију (Сирмијум)! Да у Сремским Карловцима буде најелитнија државна гимназија, у Неготину музичка академија (због Мокрањца), а у Ужицу-Мокрој Гори Академија за режију! Колико још има стотина институција на буџету које су ширем аудиторijуму непознате, а које су непотребно смештене у Београду? Шта би за Куршумлију, Блаце, Прокупље, Пирот или Књажевац значило да се те институције плански полако премештају на њихову територију! Ови примери само показују нужност и неопходност овакве ПАТРИОТСКЕ ДЕКОНЦЕНТРАЦИЈЕ и показују

како је она могућа уз постојање стратегије и добре воље београдске бирократије. А где су још спортске, културне и друге могуће значајне промене у наведеном смеру!

У таквој атмосфери и многи војвођански градови би добили део државних привилегија, и самим тим, повећао би им се углед и поправила финансијска ситуација. Аутономашко-сепаратистички аргументи би видно спласнули, а и сам Статут би, чак и у оваквој форми, у пракси битно ослабио. Свим грађаним који не живе у Београду би постало јасно да Србија брине о њима на конкретан и осмишљен начин и да се труди да живот на читавој њеној територији добије пуни смисао. Тако би се много лакше и ефикасније водила национална политика. Најопаснији аутономашки аргумент о "новцима који иду у Београд" би био анулиран.

У самој Војводини потребно је учврстити или формирати низ националних институција, удружења или манифестација. Без обзира што би такав пројекат изискивао одређена улагања, неопходно би било да све значајне српске институције (било државне, било да то нису) имају своје канцеларије на територији северне Покрајине. Тако би биле директан и активан конкурент свакој иницијативи прављења војвођанске нације и спречавале би да се она подмукло и „испод жита“ ствара од српске супстанце. Уколико би се од осталих нација на војвођанској територији правила посебна експериментална нација, утолико је присуство српских институција у Војводини драгоцене (без обзира што се оне налазе и у Београду, удаљене само стотинак километара). Српском народу у Војводини предстоји дугачак и напоран културни рат који се води на идентитетском пољу. Свако удружење, сваки назив, сваки наслов који у себи садржи реч "Србија" и њене придевске варијације постаје важан чинилац у одбрани идентитета. Образовни програми и медији ће, уз популарну културу, бити подручја најжешће борбе у наредним деценијама у Војводини. Пошто је Законом о преносу надлежности на Покрајину некритички пребачено много више надлежности него што је то било неопходно, укидање (измена) овог закона постаје велика политичка обавеза патриотских странака у Србији. Јер ако се то на време не учини постоји оправдана бојазан да ће се у школама, на територији северне српске Покрајине, Карађорђе изучавати као терориста који је напао легитимну турску власт и да ће се Гаврило Принцип окарактерисати као клерофашиста који је пуцао у европски вредносни систем. У медијима је, под хитно, неопходно направити јаку регионалну телевизију са српским садржајем, на којој би радиле све водеће звезде и која би се бавила војвођанским темама, али из српског угла. Она би морала да буде веома модерна и у сваком смислу софистицирана, конципирана тако да привлачи и остале народе са територије Покрајине. Зато је веома важно инсистирати на матичном идентитету и матичној култури посебно свих народа који живе у Војводини, да се и код њих не би развијао осећај "војвођанства". Мађарима треба озбиљно помоћи да буду оно што и требају да буду- Мађари, Словацима да буду Словаци, Шокцима да буду Шокци и наравно, Србима да буду Срби, да не би били "војвођани".

Новим војвођанским Статутом је предвиђено да се без референдумске сагласности грађана Покрајине не могу мењати њене границе. То значи да ако грађани Панчева

референдумом одлуче да се припоје Београду, коначни суд о томе би морали да дају сви гласачи у Војводини, што је практично неизводљиво. А Београд и Панчево су градови који сваким даном полако постају јединствена целина. Потпуно је нелогично и у пракси нефункционално да се ова целина разбија административним границама и да унутар ње важе различити прописи. Панчевци немају много заједничког са Новим Садом, док са Београдом имају пуно тога: школе које су похађали, факултете на којима су студирали, послове и радна места на које одлазе, позоришта, стадионе и ресторане које посећују и, наравно, још сијасет примера из свакодневног живота на ову тему. Преликана је ситуација и са многим другим "војвођанским" општинама у близини Београда, као што су Стара и Нова Пазова, Инђија, Опово, Рума и друге. Грађани поменутих општина су већ у великом губитку од тренутка проглашења Статута, јер су за основне здравствене, школске и пословне потребе упућени на Нови Сад, са којим имају врло некомформну и заобилазну комуникацију. Да не говоримо о томе што се код њих већ полако ствара нови анимозитет, овога пута усмерен ка Новоме Саду. Тачније речено ка његовој новоформираној бирократији, бар подједнако неефикасној и арогантној. Зато је за ове градове, а нарочито за Панчево, поред сопственог развоја много сврсисходније да свој напредак вежу за нужни процес ширења наше престонице. Пошто Београд мора да се шири и развија, најлогичнији пут је у правцу панчевачке општине, где је преостало највише неискоришћеног простора. Београд би, за узврат, из свог масивног буџета морао уложити значајна средства за еколошке захвате у Панчеву, јер је то не само у интересу овог града, већ и у интересу свих Београђана. Тако би и Панчевци, у самом старту, много добили потенцијалним удруживањем, јер би тако решили свој круцијални проблем и видно побољшали квалитет живота у свом граду. И замислите сада да референдумска одредба из Устава постане административна кочница уједначеном развоју. Та одредба о непромењивости покрајинских граница без претходног референдума је најспорнија одредба у иначе спорном Статуту и она мора бити оборена на Уставном суду Србије, ако је у овој држави преостало право, бар у најелементарнијем облику.

Код оних градова (општина) у Војводини који географски и саобраћајно не инклинирају Београду у значајној мери, али који су на мапи културе јединствено подручје са српском престоницом, потребно је учинити додатни напор за учвршћивање српског идентитета. Уместо да се, као у случају сремских градова, ствари препуштају инерцији и таворењу, јер се подразумева да је реч већ о српском културном простору, било би пожељно да се свуда по тим местима оснују подружнице српских културних клубова (СКК). Можда би и Матица српска могла да преузме ову капиларну мисију организованог очувања и јачање српске културе. На челу би морали бити признати интелектуалци из тих крајева, попут Синише Ковачевића (који је из Сремске Митровице) или попут академика Чедомира Попова, који је већ на челу Матице. Српски културни клубови би, с једне стране, чували традицију и развијали утицај српске елитистичке културе, док би с друге морали развити и програме популарне културе, која у модерно доба постаје све значајнији фактор у борби за утицај. То значи да би се преко њих, перманентно, одвијале активности за које би Београд давао пуну подршку: округли столови, трибине, посела, медијска гостовања, концерти, књижевне вечери, манифестације,

изложбе и слично. Поред СПЦ која је најзначајнији кохезиони фактор у нашем народу, потребна је и јака грађанска организација за очување духовног консензуса. СКК као нестраначко и непрофитно удружење, које полази од програма очувања и развоја свих традиционалних вредности, може одговорити на изазове ове сложене мисије и тако спречавати даљу фрагментацију и банализацију наше целокупне стварности. Не само у Војводини и не само у читавој Србији, већ свуда по Европи и по кугли земаљској, остаће само они народи који су у стању да одбране аутентични дух и тако очувају свој идентитет. А без сопствене јаке и целовите државе тај задатак је много, много тежи.

На самом крају, ваља напоменути да реализација националне стратегије у Војводини и тамношњи културни рат неће проћи без сијасет противника и њихове масивне антикампање. Пошто располажу неупоредиво већим новцем, и пошто ће им у разградњи српске националне идеје тихо и скоро неприметно (али богато!) помагати многе државе из окружења, морамо бити спремни и на горку чињеницу да ће приличан број њихових помагача пристићи управо из Београда! Јавиће се многи продуценти, режисери и глумци да за велике паре снимају филмове и серије о "војвођанству и војвођанима", пронаћи ће се многи интелектуалци да кроз окупиране медије, попут неславног Слободана Вучетића, естрадно реагују на озбиљне теме. Једном речју, у тој оркестрацији која ће се великим делом одвијати на терену популарне културе, главна намера српских противника биће да се кроз окупирану медијску јавност створи утисак да управо из Београда дувају аутономашки ветрови. И да је све то у складу са европском регионалном политиком, односно да је нужна децентрализација практично исто што и лагано одумирање матичне државе. Зато им је, као и њиховим претходницима из 74., неопходно идеолошко покриће. Први су инхибицију Републике Србије вршили преко комунистичког „серума“, други то раде путем европејског „опијума“. У оба случаја се инсталирањем меких тоталитарних идеологија покушава разградити матична култура аутохтоног народа на његовој територији. И у оба случаја је јерес и сама помисао о сумњи у светлу будућност на крају пута. Али и поред лоше тренутне ситуације и огромних проблема са којима смо суочени, и поред тихе издаје и великих пара којима се она финансира, који је други смисао наших живота сем борбе? Реч ће донети победу: била је на почетку и остаће на крају.
